

LU MUZEJS, F. Candra un Latvijas astronomijas kolekcija

ASTRONOMISKAJAM TORNIM – 150

Astronomiskais tornis uz Latvijas Universitātes galvenās ēkas jumta jau 150 gadus norāda uz ēkas saistību ar izglītību un zinātni.

Rīgas Politehnikums

Avots: Latvijas Nacionālā bibliotēka

Pirmā korpusa būve Raiņa bulvārī 19 pabeigta 1869. gadā. Agrāk te darbojās Latvijas Universitātes priekštecis — Rīgas Politehnikums, kas dibināts 1862. gadā. Tornī bija uzstādīts Fraunhofera teleskops (objektīva diametrs 97 mm, fokusa attālums 1,37 m, nav saglabājies). Ar to profesors Aleksandrs Beks no Cīrihes un studenti veica novērojumus. No 1896. gada mācību iestādes nosaukums bija Rīgas Politehniskais institūts.

1907. gadā par institūta ģeodēzijas profesoru kļuva Viktors Ērenfeihls no Varšavas.

Kopā ar studentiem 1914. gadā viņš novēroja pilnu Saules aptumsumu, par ko liecina uzraksts uz torņa sienas.

*Uzraksts par Saules aptumsuma
novērojumiem
No LU Muzeja krājuma*

1921. gadā Latvijas Universitāte, kas dibināta 1919. gadā, iegādājās Heides teleskopu (objektīva diametrs 110 mm, fokusa attālums 165 cm).

Astronomiskās observatorijas direktors Alfrēds Žaggers to bieži izmantoja Matemātikas un dabaszinātņu fakultātes studentu apmācībai. 1931. gadā jumta remonta laikā pārbūvēja torņa kupolu, izveidojot platāku spraugu. Savukārt torņa pagriešanas mehānisms saglabājies nemainīgs visus 150 gadus.

*Heides teleskops Astronomiskajā tornī
No LU Muzeja krājuma*

1986. gadā tornis piedzīvoja atdzimšanu, kad uzstādīja Ņūtona sistēmas teleskopu (objektīva diametrs 110 mm, fokusa attālums 80 cm).

Pirmie novērojumi notika pilnā Mēness aptumsuma laikā 1986. gada 17. oktobrī. Turpmāk spīdekļu demonstrējumi notika regulāri. 1995. gadā teleskopu būvētājs Juris Kārklīšs uzdāvināja tornim lielāku teleskopu (spoguļa diametrs 22 cm, fokusa attālums ap 1500 mm).

*Astronomiskā torņa
izskats 2005. gadā
No LU Muzeja krājuma*

Pēc otrā pasaules kara Heides teleskops kalpoja debess spīdekļu demonstrēšanai.

Ekskursijas vadīja Laika dienesta darbinieki, tai skaitā tika novērota Marsa lielā opozīcija. Kopš 1961. gada novērojumi apsīka.

*Astronomiskais tornis pirms pārbūves
No LU Muzeja krājuma*

2007. gadā tornī uzstādīts jauns, moderns Meade teleskops ar datorvadību (spoguļa diametrs 20 cm, fokusa attālums 2 m).

Vecais Heides teleskops izstādīts Latvijas Universitātes Muzejā.

*Jaunais Meade teleskops Astronomiskajā tornī
Avots: LU Muzejs, Sarmīte Livdāne*

LU MUZEJA FRĪDRIHA CANDERA UN LATVIJAS ASTRONOMIJAS KOLEKCIJA

Rīgā, Raiņa bulvārī 19

Apmeklējums iepriekš jāpiesaka
pa tālruni **26539970**
vai e-pastu **gunta.vilka@lu.lv**

Pieejams:

- Ekspozīcija par rīdzinieku, raķešu inženieri Frīdrihu Canderu
- Ekspozīcija par kosmisko lidojumu vēsturi
- Astronomiskās observatorijas vecie instrumenti
- Plaša meteorītu kolekcija
- Teleskops Astronomiskajā tornī (vakara demonstrējumi no oktobra līdz martam)
- Miniplanetārija seansi (atskaitot vasaras mēnešus)